

De natura composita

Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ συνθέτου φύσεως κατὰ ἀκεφάλων.

1 Μία φύσις σύνθετος ἐκ διαφόρων φύσεων γίνεται, ὅταν ἐνουμένων φύσεων ἕτερόν τι παρὰ τὰς ἐνωθείσας φύσεις ἀποτελεσθῆ. Καὶ τὸ ἀποτελούμενον οὔτε τοῦτο κυρίως ἔστιν οὔτε λέγεται, οὔτε τοῦτο, ἀλλ' ἕτερον. Οἷον ἀπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων, πυρὸς λέγω καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ γῆς, συνίσταται σῶμα ἐνουμένων τῶν τεσσάρων καὶ συγκιρναμένων, καὶ τὸ ἀποτελούμενον σῶμα οὔτε πῦρ ἔστιν οὔτε λέγεται οὔτε ἀήρ οὔτε ὕδωρ οὔτε γῆ, ἀλλ' ἐκ τούτων ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα. Ὁμοίως καὶ ἀπὸ ἵππου καὶ ὄνου γίνεται ἡμίονος, καὶ οὔτε ἵππος ἔστιν οὔτε ὄνος οὔτε λέγεται, ἀλλ' ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα. Ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ θεότητος ὦν καὶ ἀνθρωπότητος καὶ ἐν θεότητί ἐστι καὶ ἀνθρωπότητι καὶ θεὸς ἔστι καὶ λέγεται τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος καὶ ὅλος θεὸς καὶ ὅλος ἄνθρωπος, ὅπερ ἐπὶ τῆς συνθέτου φύσεως οὐκ ἔστιν εὐρεῖν· οὐ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα πῦρ ἔστιν οὐδὲ ὅλον ἀήρ, ὁμοίως οὔτε γῆ οὔτε ὕδωρ, οὐδὲ ὅλη ἢ ἡμίονος ἵππος ἔστιν οὐδὲ ὅλη ὄνος οὐδὲ τέλειος ἵππος οὐδὲ τέλειος ὄνος, ὁ δὲ Χριστὸς, ὡς εἶπον, τέλειός ἐστι θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος καὶ ὅλος θεὸς καὶ ὅλος ἄνθρωπος. Διὸ οὐ μία ἐστὶ σύνθετος φύσις, ἀλλὰ μία ὑπόστασις ἐν δυσὶ φύσεσι γνωριζομένη καὶ δύο φύσεις ἐν μιᾷ συνθέτῳ ὑποστάσει.

2 Ἐρωτήσωμεν τοίνυν τοὺς αἰρετικούς· Ἐκ δύο φύσεων τὸν Χριστὸν λέγοντες ποίων φύσεων λέγετε; Ἐροῦσιν οὖν· Ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος. Εἶτα εἴπωμεν· Καὶ πῶς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι λέγοντες τὸν Χριστὸν οὐ λέγετε αὐτὸν ἐν δυσὶ φύσεσι; Οὐ γὰρ δύνανται εἰπεῖν, μὴ εἶναι τὸν Χριστὸν ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι. Πάλιν ἐρωτήσωμεν αὐτούς· Μία φύσις σύνθετός ἐστι τοῦ Χριστοῦ ἢ δύο; Καὶ ἐροῦσι· Μία σύνθετος. Εἶτα λέγομεν· Τὸ ἀπλοῦν καὶ τὸ σύνθετον ὁμοούσιόν ἐστι; Καὶ οὐ δύνανται εἰπεῖν, ὅτι ὁμοουσία εἶσι τὸ ἀπλοῦν καὶ τὸ σύνθετον. Εἶτα λέγομεν· Ἐὰν οὖν συνθέτου φύσεώς ἐστιν ὁ Χριστὸς μιᾶς ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, οὐκ ἔστιν ὁμοούσιος τῷ πατρί· ὁ γὰρ πατήρ οὐκ ἔστι συνθέτου φύσεως ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἀλλ' ἀπλῆς. Ἄλλ' οὐδὲ τῇ μητρὶ ἔσται ὁμοούσιος· οὐδὲ γὰρ ἡ μήτηρ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητός ἐστι συντεθειμένη. Ἡμεῖς δὲ τὸν Χριστὸν μίαν ὑπόστασιν ἐν δυσὶ φύσεσι λέγοντες, ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, κατὰ μὲν τὴν θεότητά φαμεν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρί, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα τῇ μητρὶ ὁμοούσιον, καὶ οὔτε διαιροῦμεν αὐτὸν μίαν ὑπόστασιν λέγοντες οὔτε συγχέομεν δύο φύσεις ἠνωμένας ὁμολογοῦντες. Καὶ πάλιν λέγομεν οὕτως· Εἰ μία φύσις τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, μία δὲ φύσις τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ, μία φύσις ἔσται τοῦ πατρὸς καὶ τῆς σαρκός. Καὶ πάλιν· Πῶς ὁμολογεῖτε τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν; Ἡ γὰρ διαφορὰ τοῦλάχιστον δύο εἰσάγει τὰ διαφέροντα, ἢ φύσεις ἢ ὑποστάσεις, ἢ μίαν ὑπόστασιν ἀλλοιουμένην καὶ μεταβαλλομένην κατὰ τὸ χωριστὸν συμβεβηκός. Ὅτι μὲν οὖν οὐχ ὑποστάσεων διαφορὰν λέγετε, δῆλον ἐπὶ Χριστοῦ. Ὅτι δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ χωριστοῦ συμβεβηκός, καὶ τοῦτο δῆλον· οὐ γὰρ ποτὲ μὲν λέγετε αὐτὸν ἀθάνατον, ποτὲ δὲ θνητὸν ἐξ ἀθανασίας τραπέντα εἰς θνητότητα, ὡσπερ ἡμεῖς ἐκ νόσου εἰς ὑγείαν. Λείπεται οὖν τῶν φύσεων λέγειν ὑμᾶς τὴν διαφορὰν, ὡς καὶ ὁμολογεῖτε, καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν ὁμολογοῦντας πρῶτον τὰς φύσεις ὁμολογεῖν, ὦν ἐστὶν ἡ διαφορὰ· τῶν γὰρ οὐσιῶν μὴ οὐσῶν οὐδὲ αἰ οὐσιώδεις ἔσονται διαφοραί. Εἰ δὲ μία φύσις ἐστὶν ὡσπερ καὶ μία

ὑπόστασις ἐπὶ Χριστοῦ. διὰ τί φύσεων διαφορὰν λέγοντες οὐ λέγετε καὶ ὑποστάσεων διαφορὰν ἐπ' αὐτοῦ; Διὰ τί δὲ ἐκ φύσεων λέγοντες δύο τὸν Χριστὸν οὐ φατε αὐτὸν καὶ ἐκ δύο ὑποστάσεων; Εἰ μιᾶς συνθέτου φύσεως ἔστιν ὁ Χριστός, οὐκ ἔστιν ὁμοούσιος τῷ πατρὶ· ἀπλῆς γὰρ φύσεως ὁ πατήρ.

Τὸ δὲ ἀπλοῦν καὶ σύνθετον οὐχ ὁμοούσια. Εἰ κατὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν ὁμοούσιός ἐστι τῷ πατρὶ καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ Χριστός, μιᾶς οὐσίας ἔσται ὁ πατήρ καὶ ἡμεῖς. Εἰ ὁμοφυῆς ὁ Χριστὸς τῷ πατρὶ καὶ ὁμοούσιος ἀπλῆς ὄντι φύσεως, ἔχει δὲ καὶ σύνθετον φύσιν ὁ Χριστός, δύο ἔξει φύσεις, μίαν ἀπλῆν καὶ μίαν σύνθετον. Εἰ ταῦτ' οὗτοι φύσεις καὶ ὑπόστασις καθ' ἑαυτὰς, ἢ τριῶν οὐσῶν ὑποστάσεων τῆς ἀγίας θεότητος τρεῖς ἔσονται αὐτῆς καὶ φύσεις ἢ μιᾶς οὐσης φύσεως μία ἔσται καὶ ἡ ὑπόστασις. Εἰ ἕτεραν τὴν κοινὴν φύσιν φατέ καὶ ἕτεραν τὴν ἐν ἀτόμῳ θεωρουμένην, ἢν καὶ μερικὴν ὀνομάζετε, οὐ μόνον τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δύο ἔχειν φύσεις ὁμολογεῖν ἀναγκασθήσεσθε, μίαν κοινὴν καὶ μίαν σύνθετον. Εἰ ἄκτιστος καὶ ἄναρχος ἢ θεότης, κτιστὴ δὲ καὶ ἠργμένη ἢ ἀνθρωπότης, πῶς τὸ ἄναρχον καὶ τὸ ἠργμένον μιᾶς ἔσται φύσεως;

3 Ἐπειδὴ δὲ προφέρουσιν ἡμῖν τὴν τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου τοῦ ἀγιωτάτου χρῆσιν τὴν λέγουσαν «μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην», φαμέν, ὅτι ἴσον ἐστὶ τούτῳ καὶ τὸ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου ῥητὸν τὸ φάσκον· «Ἰὼν τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθέωθη.» Ὡσπερ γὰρ τὸ πυρούμενον οὐ μεταβολὴν δηλοῖ τοῦ πυρουμένου, ἀλλ' ἔνωσιν τὴν πρὸς τὸ πῦρ, οὕτω καὶ ἡ θέωσις ἔνωσιν δηλοῖ πρὸς θεότητα καὶ ἡ σάρκωσις ἔνωσιν πρὸς σάρκα. Μίαν οὖν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου γινώσκουμεν, τουτέστι τῆς θεότητος αὐτοῦ σεσαρκωμένην, τουτέστι ἠνωμένην σαρκί, καὶ μίαν φύσιν τῆς σαρκὸς τοῦ λόγου τεθεωμένην, τουτέστι ἠνωμένην θεότητι.

Ὡστε δύο εἰσὶ φύσεις ἠνωμέναι ἀλλήλαις. Εἰ μὲν γὰρ εἶπε μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου καὶ σεσαρκωμένου, ἀναντιρρήτως μίαν ἐδήλου φύσιν τὸ συναμφοτέρον. Εἰπὼν δὲ «μίαν τοῦ λόγου φύσιν» καὶ προσθεὶς τὸ «σεσαρκωμένην», διὰ τοῦ εἰπεῖν «σεσαρκωμένην» ἐδήλωσε τῆς σαρκὸς τὴν οὐσίαν, καθὼς καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐρμηνεύων ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ φησιν· «Εἰ μὲν γὰρ εἰπόντες «μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου» σεσιγήκαμεν μὴ ἐπενεγκόντες τὸ «σεσαρκωμένην», ἢν αὐτοῖς ἄρα καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος προσποιούμενοις ἐρωτᾶν· Εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι; Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦ «σεσαρκωμένην» εἰσηνέχθη τῆς σαρκὸς ἢ δήλωσις, παυσάσθωσαν καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες.» Ἴδου σαφῶς ἀνεῖλε τὸ «μίαν φύσιν» λέγειν τὸ ὅλον, τουτέστι τὸ συναμφοτέρον· καὶ διὰ τοῦ «σεσαρκωμένην» ἔφησεν εἰσηνέχθαι τῆς σαρκὸς τὴν δήλωσιν. Ἔχομεν οὖν «τὴν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου», καὶ διὰ τοῦ «σεσαρκωμένην» ἔχομεν τὴν σάρκα· ἢ δὲ σὰρξ οὐκ ἀνούσιος. Ἡ φύσις οὖν τοῦ λόγου καὶ ἡ ἐνούσιος σὰρξ δύο οὐσίαι ἔσονται.

4 Διὰ τί δὲ φύσιν θεότητος καὶ φύσιν σαρκὸς ἐπὶ Χριστοῦ ὁμολογοῦντες καὶ ἄλλο καὶ ἄλλο λέγοντες δύο φύσεις οὐ λέγετε, ἐκεῖ φοβούμενοι φόβον, οὐ οὐκ ἔστι φόβος; Καὶ φασι, ὅτι ὁ ἀριθμὸς ἀρχὴ ἐστὶ διαιρέσεως, καὶ τὴν διαίρεσιν φεύγοντες οὐ φαμεν δύο τοῦ Χριστοῦ τὰς φύσεις. Πρὸς οὓς λέγομεν, ὅτι πᾶς ἀριθμὸς τῆς ποσότητος τῶν ἀριθμουμένων ἐστὶ σημαντικός, οὐ τῆς σχέσεως· τρεῖς γὰρ ἀνθρώπους λέγοντες οὐ τρεῖς φύσεις διηρημένας σημαίνουμεν, καὶ τρεῖς ὑποστάσεις ἐπὶ τῆς θεότητος λέγοντες οὐ διηρημένας ταύτας ὁμολογοῦμεν. Οὕτω καὶ δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ φάσκοντες καὶ τὸν ἀριθμὸν σημαίνοντες οὐ προσιέμεθα τὴν διαίρεσιν· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς ἀγίας τριάδος αἱ τρεῖς ὑποστάσεις ἀδιαιρέτως ἅμα καὶ ἀσυγχύτως ἠνῶνται—ἀδιαιρέτως μὲν διὰ τε τὸ

μοναδικὸν τῆς φύσεως καὶ τὴν ἐν ἀλλήλαις ἀσύγχυτον περιχώρησιν, ἀσύγχυτως δὲ διὰ τὴν ὑποστατικὴν διαφορὰν ἦτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον, τὸ ἀγέννητόν φημι καὶ τὸ γεννητόν καὶ τὸ ἐκπορευτόν–καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποστάσεων οὐκ εἰσάγει διαίρεσιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ θεοῦ λόγου σαρκώσεως αἱ δύο φύσεις ἀδιαιρέτως ἅμα καὶ ἀσύγχυτως ἦνῶνται– ἀδιαιρέτως μὲν διὰ τε τὸ μοναδικὸν τῆς ὑποστάσεως καὶ τὴν ἐν ἀλλήλαις τῶν φύσεων ἀσύγχυτον περιχώρησιν, ἀσύγχυτως δὲ διὰ τὴν οὐσιώδη διαφορὰν, τὸ κτιστὸν λέγω καὶ τὸ ἄκτιστον, τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον, τὸ περιγραπτὸν καὶ ἀπερίγραπτον καὶ τὰ τοιαῦτα–καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φύσεων οὐκ εἰσάγει διαίρεσιν.

5 Ἐπειδὴ δὲ ἀπορεῖν δοκοῦσιν ἡμῖν ἀβέβαια λαλοῦντες, ὅτι, εἰ οὐκ ἔστιν οὐσία ἀνυπόστατος οὐδὲ φύσις ἀπρόσωπος, δύο οὐσίας καὶ φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ λέγοντες ἐξ ἀνάγκης δύο ἐρεῖτε ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα, φαμέν, ὅτι οὐσία μὲν ἀνυπόστατος οὐκ ἔστιν οὐδὲ φύσις ἀπρόσωπος– ἐν γὰρ ταῖς ὑποστάσεσίν τε καὶ προσώποις ἢ οὐσία καὶ ἢ φύσις θεωρεῖται –, οὐ μὴν δὲ ἢ οὐσία ὑπόστασις ἔστιν οὐδὲ ἢ φύσις πρόσωπον. Εἰ γὰρ ἢ οὐσία ὑπόστασις ἔστι καὶ ἢ φύσις πρόσωπον, ἀνάγκη ἐπὶ μὲν τῆς ἀγίας θεότητος ἢ μίαν λέγοντας οὐσίαν καὶ φύσιν μίαν ὁμολογεῖν ὑπόστασιν καὶ ἐν πρόσωπον ἢ τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογοῦντας καὶ πρόσωπα τρεῖς συνομολογεῖν οὐσίας καὶ φύσεις, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἢ μίαν φύσιν καὶ μίαν ὑπόστασιν ὁμολογεῖν ἢ ἀπείρους λέγειν οὐσίας ὥσπερ καὶ τὰς ὑποστάσεις, ἀλλὰ καὶ ἐκ δύο φύσεων λέγοντας τὸν Χριστὸν ἐκ δύο αὐτὸν ὁμολογεῖν ὑποστάσεων.

6 Φαμέν οὖν, ὅτι ἐν ὑποστάσει μὲν ἢ οὐσία θεωρεῖται, διὸ καὶ ἐνυπόστατός ἐστιν, ἀλλ' οὐχ ὑπόστασις. Οὐκ ἀνάγκη τοίνυν τὸ ἐνυπόστατον ὑπόστασιν λέγεσθαι. Διττῶς γὰρ ἢ τε ὑπόστασις καὶ τὸ ἐνυπόστατον λέγεται. Ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασις ποτὲ μὲν τὴν ἀπλῶς ὑπαρξιν δηλοῖ, καθὸ σημαίνονμενον οὐ τὴν ἀπλῶς οὐσίαν σημαίνει, ἀλλὰ καὶ τὸ συμβεβηκός, ποτὲ δὲ τὸ ἄτομον ἦτοι τὸ πρόσωπον, ἥτις καθ' αὐτὸ λέγεται ὑπόστασις, ἥτις δηλοῖ Πέτρον, Παῦλον, τόνδε τὸν ἵππον καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ δὲ ἐνυπόστατον ποτὲ μὲν τὴν οὐσίαν σημαίνει ὡς ἐν ὑποστάσει θεωρουμένην καὶ αὐθύπαρκτον οὔσαν, ποτὲ δὲ ἕκαστον τῶν εἰς σύνθεσιν μιᾶς ὑποστάσεως συνερχομένων, ὡς ἐπὶ ψυχῆς ἔχει καὶ σώματος. Καὶ ἢ θεότης τοίνυν καὶ ἢ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ ἐνυπόστατός ἐστιν· ἔχει γὰρ ἑκάτερα κοινὴν τὴν μίαν σύνθετον αὐτοῦ ὑπόστασιν, ἢ μὲν θεότης προαιωνίως καὶ αἰδίως, ἢ δὲ ἔμψυχος σὰρξ καὶ νοερά ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ὑπ' αὐτῆς προσληφθεῖσα καὶ ἐν αὐτῇ ὑπάρξασα καὶ αὐτὴν ἐσχηκυῖα ὑπόστασιν.

7 Ἔτι φασίν, ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες τῷ ὑποδείγματι τοῦ ἀνθρώπου ἐχρήσαντο ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου· μία δὲ φύσις τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, μία τοίνυν καὶ τοῦ Χριστοῦ ἔσται φύσις. Ἀκουσάτωσαν τοίνυν· Τὸ τῆς φύσεως ὄνομα τάττεται καὶ ἐπὶ τοῦ εἴδους. Πάντες μὲν οὖν οἱ ἄνθρωποι λέγονται μιᾶς φύσεως εἶναι ὡς ὑφ' ἐν εἶδος ταττόμενοι, τὸ τῆς ἀνθρωπότητος. Οὐ μιᾶς δὲ φύσεως ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς ὦν καὶ τοῦ σώματος· οὐ γὰρ ἢ ἀσώματος καὶ ἀόρατος ψυχὴ τῷ ὄρατῷ σώματι ὁμοούσιος. Ὅταν μὲν οὖν ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπον συγκρίνηται, ὁμοούσιοι λέγονται ὡς ὑφ' ἐν εἶδος τελοῦντες καὶ ὡς ἅπαντες ἐκ ψυχῆς συντεθειμένοι καὶ σώματος καὶ ὡς ἅπαντες δύο φέροντες φύσεις· ὅταν δὲ φυσιολογῆται ὁ ἄνθρωπος, δύο φύσεις ἐπ' αὐτοῦ θεωροῦνται, ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, ἐν μιᾷ συντεθειμένοι ὑπόστασει. Ἐν γὰρ τῇ συγκρίσει τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα τίς οὕτως ἀνόητος, ὡς μίαν ἀμφοτέρων φύσιν εἰπεῖν; Ἐπὶ δὲ Χριστοῦ εἶδος οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ πολλοὶ Χριστοὶ ἐκ θεότητος συντεθειμένοι καὶ ἀνθρωπότητος, ἵνα πάντες ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ταττόμενοι μιᾶς λεχθῶσι φύσεως, ἀλλ' εἷς ἔστι Χριστὸς ἐκ δύο καὶ ἐν δυοῖν γνωριζόμενος φύσεσι. Φησὶ γὰρ ὁ θεολόγος Γρηγόριος·

«Φύσεις μὲν γὰρ δύο, θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, υἱοὶ δὲ οὐ δύο.»

8 Ἔτι· Πῶς μία καὶ ἡ αὐτὴ φύσις τὰς ἐναντίας ἔξει οὐσιώδεις διαφοράς; Εἰ γὰρ τῶν ἐπουσιωδῶν διαφορῶν ἡ οὐσία ἀναμέρος καὶ οὐ κατὰ ταῦτόν ἐστι δεκτικὴ, πῶς τῶν οὐσιωδῶν; Δῆλον γάρ, ὡς ἀδύνατον ἐν τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ τὰς ἐναντίας οὐσιώδεις εὐρεθῆναι διαφοράς· οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ οὐσία λογικὴ ἔσται καὶ ἄλογος ἢ κτιστὴ καὶ ἄκτιστος. Ἔτι· Τὰς οὐσίας αἰ συστατικαὶ τῶν οὐσιῶν διαφοραὶ συνιστῶσι· διὸ καὶ οὐσιώδεις καὶ συστατικαὶ λέγονται καὶ ἐν ταῖς οὐσίαις ὑφίστανται. Εἰ οὖν τὰς συστατικὰς τῶν οὐσιῶν διαφοράς ἐπὶ Χριστοῦ ὁμολογεῖτε, ἀνάγκη καὶ τὰς οὐσίας ὁμολογεῖν–τίνων γὰρ ἔσονται; –, καὶ μὴ συνιστῶσαι οὐσίας περιττῶς ἔσονται. Ἔτι· Οἱ μίαν φύσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ λέγοντες εἶπατε ἡμῖν, ποῖα φύσει ὁ Χριστὸς πέπονθεν; Τῇ συνθέτῳ δῆλον, ἐρεῖτε. Μίαν γὰρ λέγοντες ἐξ ἀνάγκης αὐτῇ καὶ τὸ πάθος προσάψετε, καὶ ἔσται καθ' ὑμᾶς καὶ ἡ θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ παθητὴ. Ἔτι· Εἰ μία φύσις σύνθετός ἐστι τοῦ Χριστοῦ, ἢ παθητὴ ἔσται μόνον ἢ ἀπαθὴς μόνον ἢ παθητοαπαθὴς καὶ κατὰ ταῦτόν παθητὴ καὶ ἀπαθὴς ἢ τρεπτὴ, καὶ ποτὲ μὲν παθητὴ, ποτὲ δὲ ἀπαθὴς, ἢ μέρος αὐτῆς παθητὸν καὶ μέρος αὐτῆς ἀπαθές. Οἷαν οὖν βούλεσθε τῶν ἀσεβειῶν, ἔλεσθε. Εἰ γὰρ παθητὴ μόνον, οὐ θεὸς ὁ Χριστός. Εἰ δὲ ἀπαθὴς μόνον, οὐκ ἄνθρωπος ὁ Χριστός. Εἰ δὲ ποτὲ μὲν παθητὴ, ποτὲ δὲ ἀπαθὴς, οὐ φύσει ἔσται παθητὴ οὐδὲ φύσει ἀπαθὴς, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· τὸ γὰρ φύσει πεφυκὸς οὐ μεθίσταται. Εἰ δὲ καὶ μέρος αὐτῆς παθητὸν καὶ μέρος αὐτῆς ἀπαθές, φύσει δὲ ἐκάτερόν ἐστιν, τοῦθ' ὅπερ ἐστίν, οὐ τῆς αὐτῆς ἔσται τὰ μέρη φύσεως, καὶ οὕτω δύο φύσεων ἔσται ὁ Χριστός, ὃς οὐ φύσις ἐστίν, ἀλλ' ὑπόστασις. Τὴν γὰρ αὐτὴν φύσιν παθητὴν ἅμα καὶ ἀπαθὴ εἶναι ἀμήχανον· ἅμα γὰρ τῶν ἐναντίων οὐσιωδῶν διαφορῶν δεκτικὴ εἶναι ἢ μία καὶ αὐτὴ οὐσία οὐ δύναται. 9 Ἔτι τοῦτο εἶπατε ἡμῖν· Ἐχει θεῖαν φύσιν ὁ Χριστός; Ναί, ἐρεῖτε πάντως. Ἐχει δὲ καὶ ἀνθρωπίνην; Καὶ τοῦτο συνομολογήσετε, εἴ γε μὴ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἀσεβεῖν βουληθεῖητε. Φύσις οὖν θεία καὶ φύσις ἀνθρωπίνη μία φύσις ἢ δύο; Ἄλλ' εἰ μὲν μίαν εἶπατε, ἔσται ὁ πατὴρ ἡμῖν ὁμοούσιος. Εἰ δὲ δύο καὶ οὐ μία, τί μὴ τὸν τύπον σὺν τῷ τούτου γεννήτορι, τῷ διαβόλῳ φημί, μακρὰν ἀπορρίψαντες μεθ' ἡμῶν ἓνα Χριστόν, ἓνα υἱόν, ἓνα κύριον, μίαν ὑπόστασιν ἐκ δύο φύσεων καὶ δύο φύσεις καὶ ἐν δυοὶ φύσεσι μετὰ τὴν ἔνωσιν ὁμολογήσετε; Εἰ μὲν γὰρ οὐδέποτε δύο φύσεων τὸν Χριστόν ὁμολογεῖτε, τί μάτην μιᾶς αὐτὸν φύσεως μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγετε; Εἰ δὲ πρὸ τῆς ἐνώσεως δύο φύσεων αὐτὸν φάσκοντες μιᾶς ὁμολογεῖτε μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἀντικρυς ἀπομάχεσθε τῇ ἀληθείᾳ. Πρὸ γὰρ τῆς ἐνώσεως ἤτοι τῆς θείας σαρκώσεως μιᾶς φύσεως ἀπλῆς ἤτοι τῆς θείας μία τελῶν ὑπόστασις οὐδὲ Χριστὸς ἦν οὐδ' ὠνομάζετο, εἰ μὴ προφητικῶ λόγῳ τὸ μέλλον προεκηρύττετο. Ἡ τοίνυν παντελῶς τὰς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ ἀναιρήσετε ἢ διφυᾶ πρὸ τῆς ἐκ παρθένου λέξετε τὸν Χριστόν σαρκώσεως, μὴ δίδοναι αὐτῷ τὰς κυρίως οὔσας αὐτοῦ δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν ἀνεχόμενοι.

Ἡμεῖς δὲ οὐχ οὕτως φρονοῦμεν οὐδ' αὕτη μερὶς τοῦ Ἰακώβ, ἀλλ' ἐν τοῖς ὄροις τῆς εὐσεβείας ἰστάμενοί φαμεν ἐκ θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος μίαν ὑπόστασιν σύνθετον· αὕτη γὰρ ἡ προαιώνιος τοῦ θεοῦ λόγος ὑπόστασις σκηνώσασα ἐν τῇ γαστρὶ τῆς ἀγίας ἀειπαρθένου ἐν ἑαυτῇ ὑπεστήσατο σάρκα ἔμψυχον λογικὴν, αὕτη χρηματίσασα τῇ ἔμψυχῳ καὶ λογικῇ σαρκὶ ὑπόστασις, καὶ γέγονεν ἐκ τελείας θεότητος καὶ τελείας ἀνθρωπότητος εἷς Χριστός, εἷς υἱὸς ὁ αὐτὸς θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπου, εἷς κύριος ὁ αὐτός, θεὸς τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος, ὅλος θεὸς καὶ ὅλος ἄνθρωπος, ἀσυγχύτως ἐνωθειῶν τῶν φύσεων ἀλλήλαις καὶ ἀτρέπτως καὶ ἀδιαιρέτως. Ἀσυγχύτως μὲν· φυλάττει γὰρ ἐκάστη φύσις τὴν ἑαυτῆς διαφορὰν, τὸ ἄκτιστον ἢ θεότης, τὸ κτιστὸν

ἡ ἀνθρωπότης, τὸ ἀπαθὲς ἢ θεότης, τὸ παθητὸν ἢ ἀνθρωπότης καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀτρέπτως δέ, ὅτι μεμένηκεν ἐκάστη φύσις ἀναλλοίωτος, οὐ τραπεῖσα εἰς τὴν ἑτέραν οὐδὲ μία σύνθετος χρηματίσασα φύσις, ἀλλὰ δύο ὑπάρχουσαι καὶ διαιωνίζουσαι. Ἀδιαιρέτως δέ, ὅτι ἦνωνται ἀλλήλαις καθ' ὑπόστασιν μίαν ἔχουσαι ὑπόστασιν, τὴν προαιωνίως μὲν ἀσώματον καὶ ἀπλήν, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν χρόνων ἐκ τῆς ἀγίας ἀειπαρθένου σωματωθεῖσαν ἀμεταβλήτως· ὑπάρχει γὰρ τοῦτο κάκεῖνο, ἀσώματος μὲν τῇ ἀνάρχῳ θεότητι, ἐνσώματος δὲ τῇ ἠργμένη ἦτοι τῇ προσληφθείσῃ σαρκί. Αὕτη δὲ ἐστὶν ὁ προαιώνιος υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ, ὃς αὐτός τέ ἐστὶν ἀσώματος ὡς θεὸς καὶ ἐνσώματος ὡς ἐπ' ἐσχάτων γενόμενος ἄνθρωπος. Ἦνωνται τοίνυν αἱ φύσεις καθ' ὑπόστασιν μίαν καὶ περιχωροῦσιν.